प्रा. सत्येंद्र संगाप्पा राऊत

शिक्षण : एम. ए. संस्कृत व्याकरण (सुवर्णपदक प्राप्त), एम.ए. संस्कृत साहित्य, एम.ए. हिंदी, एम.ए. फलितज्योतिष, वैद्य विशारद, आयुर्वेदरत्न, एम.फिल.,

प्राध्यापक : संस्कृत विभाग प्रमुख, जवाहर महाविद्यालय अणदूर ता. तुळजापूर जि. उस्मानाबाद.

संपर्क : 738 739 4747

योगशिक्षक – पतंजली योगपीठ

संस्कृत विभाग प्रमुख : अखिल भारतीय विद्याभारती शिक्षा संस्थान, उस्मानाबाद जिल्हा

भाषाज्ञान : मराठी, हिंदी, संस्कृत, उडिया, आसामी, बंगाली

आवड : अभिनय, काव्यलेखन, वैचारिक लेखन, वाचन, सामाजिक कार्य

प्राप्त पुरस्कार –

जिल्हास्तरीय-	07
राज्यस्तरीय -	47
राष्ट्रीय -	35
आंतरराष्ट्रीय -	11
एकूण -	**100**

इतर : राज्य, राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय कार्यशाळा व परिषदेत सहभाग तसेच ५० पेक्षाही अधिक शोधनिबंध वाचन व लेख प्रकाशित

सदस्य : संस्कृत अभ्यास मंडळ, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद, काव्यप्रेमी शिक्षकमंच राज्यसमिती सदस्य,

ग्रंथ प्रकाशित –

संपादक : हितोपदेश बी.ए. प्रथम वर्ष, **संस्कृत सरिता** द्वि.भाषा बी.ए. बी.एस्सी. बी.कॉम प्रथम वर्ष. **गीर्वाणमंजरी** द्वि.भाषा बी.ए.बी.एस्सी. बी. कॉम द्वितीय वर्ष. हे तिन्ही ग्रंथ संपादित असून डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठच्या अभ्यासक्रमासाठी आहेत. संपादक पाच प्रातिनिधिक काव्यसंग्रह, अनेक कविता व लेख राज्य, राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील विविध ग्रंथात प्रकाशित.

अभिनेता व निर्माता,

अखिल भारतीय मराठी चित्रपट महामंडळ

Principal
Jawahar Arts, Science & Commerce Co
Andur Tal. Tuljapur Dist. Osmanaba

ISBN : 978-81-942626-3-3

रत्नप्रिया प्रकाशन
सोलापूर

प्रेमकाव्य
राज्यस्तरीय प्रातिनिधिक काव्यसंग्रह
- प्रा.डॉ. सत्येंद्र राऊत

प्रेमकाव्य

राज्यस्तरीय प्रातिनिधिक काव्यसंग्रह

- प्रा.डॉ. सत्येंद्र राऊत

शुभेच्छा संदेश

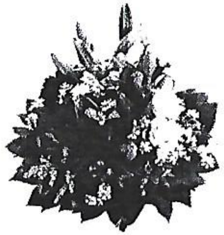

प्रा.सत्येंद्र राऊत यांचा प्रेम काव्यसंग्रह मला पाहण्यास मिळाला. हा काव्यसंग्रह पाहताच मला विशेष आनंद झाला कारण कि विविध विषयावरील काव्यसंग्रह पाहिले. प्रेम विषयावर अनेक गोष्टी, कादंबऱ्या वाचल्या व चित्रपटही पाहिले परंतु प्रेम काव्यसंग्रह प्रथमच प्रकाशित होत असताना पाहिले. यातील सर्वच कविता काव्यरसिकांना प्रेमात मनमुराद चिंब भिजवणाऱ्या आहेत. आपल्या काव्ययात्रेचा प्रवास अत्युच्च शिखरावर पोहोचविण्यासाठी आपण निरंतर प्रयत्नशील रहावे या प्रेमकाव्यसंग्रह प्रकाशनानिमित्त आपणास मनस्वी शुभेच्छा !

सौ. कविताताई कराड
सामाजिक कार्यकर्त्या

प्रा. सत्येंद्र राऊत सर हे शैक्षणिक, सामाजिक व अभिनय क्षेत्रात सतत उत्कृष्ट कार्य करत असून मला त्यांचा राज्यस्तरीय प्रेम काव्यसंग्रह वाचावयास मिळाला तसेच त्यांनी महाराष्ट्रातील अनेक नवोदित कवींच्या शब्दवैभवाने संपन्न असलेल्या प्रेम कविता काव्यसंग्रहात प्रकाशित करुन कवींना व्यासपीठ निर्माण करुन दिले आहे. हा प्रेम काव्यसंग्रह समाजातील जनमानसाच्या मनातील प्रेम भावनांना स्पर्श करणारा व माणुसकीचे नाते जपणारा आहे. मी या काव्यसंग्रहाचे अगदी मनापासून स्वागत करते व प्रा. सत्येंद्र राऊत यांच्या कार्यास माझ्या हार्दिक शुभेच्छा !

दीपाश्री कवळे
सुप्रसिद्ध मराठी सीरियल व
चित्रपट अभिनेत्री, मुंबई.

प्रेमकाव्य

राज्यस्तरीय प्रातिनिधीक काव्यसंग्रह

PREM KAVYA

RAJYASTARIY PRATINIDHIK KAVYASANGRAH

संपादक

प्रा. डॉ. सत्येंद्र राऊत

रत्नप्रिया प्रकाशन
सोलापूर

Principal
Jawahar Arts, Science & Commerce College,
Andur Tal. Tuljapur Dist, Osmanabad

कुसुमाग्रजांच्या या ओळी प्रेमाची व्याख्या नकळतपणे सांगून जातात. आकर्षणामुळे दोन विजातीयामध्ये निर्माण झालेल्या प्रेमाची गोष्टच निराळी असते. काहींजण अशा प्रेमाला निव्वळ खेळ ठरवून मोकळे होतात, काहींजणाना असे प्रेम वासनेची भूक वाटते परंतु प्रेम म्हणजे खरंतर मानवी स्वभाव आहे. तिच्यासाठी सूर्य, चंद्र, तारे तोडून आणू शकत नाही हे त्याला नक्की माहित आहे तरीही तो तिच्या प्रेमात एवढा गुरफटलेला असतो की, त्याला तिच्याशिवाय बाकी सगळं शून्य वाटते म्हणून तिच्या मिठीतच संपूर्ण स्वर्ग असल्याची त्याला जाणीव होते.

प्रा. सत्येंद्र राऊत यांच्या प्रेम प्रातिनिधिक काव्यसंग्रहातील कविता प्रियकर प्रेयसी यांच्यातील नाजूक भावना व्यक्त करताना वाचकांना भावनिक समाधान देऊन जातात. प्रेमाकर्षणामुळे निर्माण झालेल्या या कविता दोन मनांतील प्रांजळपणा सहजपणे व्यक्त करून जातात. या संग्रहातील आई, वडील, सैनिक, शेतकरी इत्यादी सर्वच कविता वाचनीय आहेत. या संग्रहातील सहभागी सर्व प्रेम कवींसह संपादकांना पुढील मार्गक्रमणासाठी मनस्वी शुभेच्छा!

आनंद घोडके, सोलापूर
७३९७८१३२३६

Principal
Jawahar Arts, Science & Commerce College,
Andur Tal. Tuljapur Dist, Osmanabad

संपादकीय

प्रेम म्हणजे नेमके काय... प्रेमाला उपमा नाही असेही आपण म्हणतो. आपण एखाद्यावर प्रेम करतो म्हणजे काय करतो ? याचा विचार कधी केलायं का कोणी ? एखाद्या प्रियकराने प्रेयसीला किंवा प्रेयसीने एखाद्या प्रियकराला म्हटले की, – 'तू मला आवडतोस किंवा मला तू आवडतेस यालाच प्रेम म्हणायचे का ? तू खूप सुंदर आहेस, तुझा आवाज खूप छान आहे, तुझे हास्य खूपच मोहक आहे, तू माझी अतिशय काळजी घेणारी आहेस, तू खरंच प्रेमळ आहेस यालाच प्रेम म्हणायचे का ? कटाक्ष नजरेने चोरुन पाहून हसणे म्हणजे प्रेम का? एखाद्यावर प्रेम आहे हे सिद्ध करण्यासाठी मुलीचा पाठलाग करणे, छेडछाड करणे, शारीरिक व मानसिक त्रास देणे, एकतर्फी प्रेम व्यक्त करणे किंवा एखाद्याचे आयुष्य बरबाद करणे म्हणजे खरे प्रेम होय का ? I Love you एवढ्या शब्दाने प्रेम निर्माण होते का ? शारीरिक आकर्षण व क्षणिक सुखासाठी प्रेम करणे म्हणजे प्रेम का ?

खरे प्रेम कशाला म्हणतात त्याबद्दल संत कबीरांनी सांगितले आहे –

प्रीत पुरानी ना होत हैजो उत्तम से लाग ।
सौ बरसा जल मे रहे पत्थर ना छोडे आग ।।

प्रेम कभी भी पुरानी नहीं होती, यदि अच्छी तरह प्रेम की गई हो तो जैसे सौ वर्षों तक बारिश मे रहनेपर भी पत्थरसे आग अलग नहीं होती वैसे सच्चे दिलसे प्यार करने पर मनुष्यभी कभी दिल और दिमाग से अलग नहीं हो सकता ।

प्रेम प्रेम सब कोई कहे प्रेम ना चिन्है कोई ।
आठ प्रहर भीगा रहे प्रेम कहा बै सोई ।।

सभी लोग प्रेम प्रेम कहते हैं किंतु प्रेम को शायदही कोई जानता है । यदि कोई व्यक्ती आठों प्रहर प्रेम मे भीगा रहे तो उसका प्रेम सच्चा कहा जायेगा । Everyone Speak of Love but no one recognises Love if one is Over whelmed for twenty four hours, so is Called the Love.

रहिमन ने कहा है –

रहिमन खोजे ईख मे जहाँ रसनी की खान ।
जहाँ गाठ तहं रस नहीं यहीं प्रीति मे हानि ।।

इख (गन्ना) रस की खान होती है पर उसमें जहाँ गाठ होती है, वहाँ रस नही होता, इसी प्रकार यह बात प्रेम में भी है । प्रेम मीठा रसपूर्ण होता है, पर प्रेम में जहाॅ छल की गांठ होती है वहाॅ प्रेम नही रहता है ।

प्रेम अलौकिक दिव्य है प्रेम आत्मा का है रंजन ।
प्रेम अहं से परे अवतरित प्रेम स्वयं का है विसर्जन ।।

प्रेम एक खूबसूरत एहसास है एक व्यक्ति जिसके पास प्यार भरा दिल है वह हमेशा दूसरों कि मदद् करने के लिए तैयार रहता है । वह हर किसीसे प्यार करता है, जैसे हम जो दूसरों को देते है वही हमें बदले में मिलता है इसीलिए अगर हम प्यार देंगे तो हमे सामनेवालों से प्यारही मिलेगा । जीवन सुंदर और यशस्वी बनाने के लिए तीन चीजों की आवश्यकता है – प्रेम, ज्ञान और शक्ती । हमारे जीवन को सुंदर बनाने की शक्ती प्यारमें ही होती है ।

प्रेम वह मधुर एहसास है जो जीवन में मिठास घोल देता है, कटुता दूर करने और वात्सल्य तथा भाईचारे के संचार में प्रेम की महती भूमिका है ।मगर अफसोस ! आज प्रेम का वह शाश्वतरुप दिखाई नहीं दे रहा, प्रेम की नैसर्गिक अनुभूती आज आधुनिकता की चकाचौंध में कहीं खो गई है । आजकल सभी प्यार, इश्क, मोहब्बत, Love शब्द से परिचित हैं मगर सच्चे प्यार की परिभाषा क्या है ? यह बहुत कम लोग ही जानते हैं । वर्तमानकाल में मराठी, हिंदी, अंग्रेजी आदि अनेक सिनेमाओं के चलते नायक –नायिका के क्षणिक प्यार को ही प्रेम का विस्तृत रुप समझ लिया है और उसी तरह के रहन सहन खान पान के चलते युवापीढी उन्हीं का अनुकरण कर रही हैं । सिनेमाओं के अंदर क्षणिक आकर्षण और उसकी आड में भावनाओं के शोषण को ही प्यार मानकर युवापीढी स्वयं को गुमराह कर रही है । आखिर सच्चा प्यार क्या है ? तो जवाब है –प्रेम अर्थात् संपूर्ण समर्पण भाव है , प्रेम इंसान की आत्मा में पलनेवाला एक पवित्र भाव है ।

प्रेम ह्दय का विषय है, अगर तुमने दिलसे प्रेम किया है तो जितना प्रेम करना चाहो तुम कर सकते हो । प्रेम कोई समझौता नहीं है, प्रेम कोई प्रतिबिंब नहीं है, प्रेम तो एक बहाव है जो दिल से निकलकर बहता है, प्रेम एक ऐसी नदी है जिसका कोई अंत नहीं है ,एक ईश्वर भक्त भी प्रेमसे ईश्वर की सेवाभक्ती करें तो वह भी मोक्ष पा सकता है लेकिन हम ईश्वर तक नहीं पहुंच पाते हैं । भगवान महावीर और महात्मा बुद्ध ने इस जगत् को प्रेम और अहिंसा का पाठ पढाया है अगर हम निस्वार्थ भाव से सभी मनुष्य और प्राणिमात्र के साथ प्रेम करने लगेंगे तो हमारे ह्दय को शांती और आनंद मिलता है ।

इसीलिए किसी ने कहा है –

जीना है तो प्रेम करले अमर होना है तो प्यार करले ।
दुनियां गायेगी गुणगान तेरा जो भी करना है प्यार तो आज करले ।।

प्रेमात काही कमवायंच नसतं, असलेलं ह्दयही गमवायंच असतं. प्रत्येकाचे समाधान माणुसकीत व निर्मळ प्रेमात आहे. प्रेमात सहनशीलता असते. प्रेमात त्याग असतो व क्षमा असते. प्रेमात एकमेकांना समजून घ्यायचे असते. प्रेमात समर्पण करण्याची भावना असते. अशाप्रकारे प्रेम शब्द म्हणजे कुणाला कविता वाटते तर कुणाला अर्थ म्हणजे कविता वाटते, कुणाला अनुभव म्हणजे कविता वाटते, कुणाला अंतर्मुख करणारी कविता म्हणजे भावनेला जीवंत करणारी वाटते.

आज राज्यस्तरीय प्रेम काव्यसंग्रह प्रकाशित करताना मला अत्यंत आनंद होत आहे की मराठी साहित्याची सेवा महाराष्ट्रातील नवोदित कवींच्या हातून या राज्यस्तरीय प्रेम प्रातिनिधिक काव्यसंग्रहाच्या माध्यमातून घडत आहे. या काव्यसंग्रहात आई, वडील, भाऊ बहीण, मित्र–मैत्रीण, सैनिक, शेतकरी, शाळा, निसर्गावरील प्रेम इत्यादी विविध विषयावरील प्रेमकविता कवी व कवयित्रींनी आपल्या शब्दवैभवातून संपन्न केलेल्या आहेत. या संग्रहातील कविता मानवी मनाला ऊर्जा देणाऱ्या आहेत. प्रातिनिधिक काव्यसंग्रह म्हणजे एक कवीसंमेलनाप्रमाणेच असतं. प्रेम प्रातिनिधिक काव्यसंग्रहास सुंदर आकार देण्यासाठी मला मा. श्रीमती दीपमाला खडके , मा. श्रीमती सुप्रिया दापके, मा. प्रमोद जाधव, मा. सौ. पंचवटी गोंडाळे, मा. सौ. मनिषा रायजादे, मा. सौ. रुपाली घाडगे, कु. संहिता राऊत व माझा मुलगा चि. आर्यन राऊत यांचे विशेष सहकार्य लाभले. या काव्यसंग्रहासाठी मला विशेष मार्गदर्शन करणारे माझे आदर्श आदरणीय मा.श्री. आनंद घोडके सरांचेही विशेष आभार व्यक्त करतो.

प्रेम काव्यसंग्रह या प्रातिनिधिक काव्यसंग्रहासाठी संपूर्ण महाराष्ट्रातून दीडशेपेक्षाही अधिक कवितांचा जो भूतो ना भविष्यति असा अप्रतिम प्रतिसाद मिळाला तो प्रशंसनीय आहे तसेच सर्वच कवी व कवयित्रींनी अगदी मनापासून जो यात सहभाग दर्शविला आणि दर्जेदार प्रेम काव्यसंग्रह प्रकाशित करण्यासाठी मला प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्षपणे सहकार्य करणाऱ्या सर्वच मान्यवरांचे व कवींचे मी आभार व्यक्त करतो.सदर प्रेम काव्यसंग्रहासाठी अप्रतिम पुस्तक निर्माण करण्यासाठी भरपूर कष्ट घेणाऱ्या रत्नप्रिया प्रकाशन संस्थेचे मा.श्री.आनंद घोडके सर व काव्यसंग्रहाचे मुखपृष्ठ व मलपृष्ठ निर्माण करण्यासाठी व अक्षर जुळवणीसाठी मेहनत घेणारे प्रदीप कोडगीमठ, मुद्रक शक्ती ऑफसेट तसेच प्रेम प्रातिनिधिक काव्यसंग्रहास प्रसिद्धी मिळवून देणारे सर्व पत्रकार व वर्तमानपत्रे यांचेही मी मनापासून आभार व्यक्त करतो. हा प्रातिनिधिक प्रेम काव्यसंग्रह सर्वच नवोदित कवी, विद्यार्थी, शिक्षक, वाचक, लेखक व जीवापाड प्रेम करणाऱ्या रसिक मनांवर प्रभाव टाकेल अशी अपेक्षा व्यक्त करतो.

प्रा. सत्येंद्र संगाप्पा राऊत
कवी/साहित्यिक मराठी चित्रपट अभिनेता/सहनिर्माता

Principal
Jawahar Arts, Science & Commerce College,
Andur Tal. Tuljapur Dist, Osmanabad